

Tarptautinė mokslinė terminologijos konferencija

Norminamoji ir aprašomoji terminologija

AUŠRA RIMKUTĖ

Lietuvių kalbos institutas

2006 m. gegužės 25–26 dienomis Maskvoje vyko 11-oji tarptautinė mokslinė terminologijos konferencija *Norminamoji ir aprašomoji terminologija* (Нормативное и описательное терминоведение). Konferencija buvo skirta terminų standartizacijos bei norminimo problemoms ir naujiems įvairių sričių terminijos tyrimo metodams pristatyti. Ją rengė Federalinė valstybinė įmonė *Rusijos mokslo ir technikos standartizacijos, metrologijos ir sertifikacijos informacijos centras STANDARTINFORM* (Российский научно-технический центр информации по стандартизации, метрологии и оценке соответствия СТАНДАРТИНФОРМ), Fundamentalųjų mokslų srities mokslinės terminologijos komitetas RAN RF (Комитет научной терминологии в области фундаментальных наук РАН РФ), Rusijos terminologijos draugija RosTerm (Российское терминологическое общество РоссТерм) ir Valstybinis A. Puškino rusų kalbos institutas (Государственный институт русского языка имени А. С. Пушкина). Konferencijoje dalyvavo mokslininkai iš įvairių Rusijos miestų (Maskvos, Omsko, Čeliabinsko, Chabarovsko, Samaros, Kazanės, Jekaterinburgo ir kt.), taip pat iš Suomijos, Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos. Pranešimai skaityti rusų kalba.

Konferenciją atidarė ir sveikinimo žodį tarė STANDARTINFORM'o direktoriaus pavaduotojas A. Kozlovas. Dalis plenarinio posėdžio pranešimų buvo skirta teoriniams terminologijos klausimams (kognityvinis tyrimo metodas, termino laukų samprata, terminų kalbiniai reikalavimai). Taip pat buvo ir referuojamojo pobūdžio pranešimų, kuriuose informuota apie terminologijos darbo būklę ir atliktus darbus, problemas, kurių kyla rengiant norminamuosius, verčiamuosius ir kitokius dvikalbius ar daugiakalbius terminų žodynus, verčiant mokslo ir technikos literatūrą.

STANDARTINFORM'o atstovai A. Kozlovas ir E. Savilovas apžvelgė terminijos standartizaciją Rusijoje. Jie pabrėžė, kad standartizacija yra valstybės reikalas, įteisintas 2002 m. gruodžio 27 d. įstatymu ir vyriausybės

nutarimu. Terminijos standartizacijos darbą koordinuoja ir darbams vadovauja technikos komitetas 55 *Terminologija*. Komitetą sudaro specialistai iš daugiau nei 30 Rusijos organizacijų, dirbančių terminologijos darbą. Terminų standartizacija, anot pranešėjų, yra gana veiksmingas būdas, norminantis technikos ir mokslo kalbą. Be to, jie pristatė STANDARTINFORM'o terminų bazę *RosTerm (POCCTEPM)*, kurioje yra daugiau nei 140 000 terminų straipsnių. Tikimasi, kad ši bazė bus naudinga rengiant kokybiškus terminų standartus ir tvarkant tautinę ir tarptautinę terminiją. Vieną iš svarbiausių terminų standartizavimo tikslų jie minėjo skirtingų kalbų sąvokų ir terminų suderinamumą.

Bialystoko universiteto profesorius S. Griniovas-Grinievičius kalbėjo apie terminologijos uždavinius. Autorius pabrėžė, kad būtina ir toliau tyrinėti įvairių sričių terminiją, ją aprašyti, taikant įvairius tyrimo metodus. Jis skyrium aptarė terminologijos mokslinių tyrimų kryptis (kognityviniai, lyginamieji, istoriniai, semantiniai ir kiti tyrimai), kurios yra gana perspektyvios. Apgailestavo, kad šiuo metu terminija nebetyrinėjama tipologiškai.

Mokslininkas I. Kudaševs iš Helsinkio universiteto skaitė pranešimą apie sunkumus, rašant deskriptyvinio, t. y. aprašomojo, pobūdžio verčiamąjį terminologijos žodyną, remiantis suomių–rusų kalbų miškų ūkio žodynu. Rengiamas žodynas bus skirtas vertėjams. Pranešėjas taip pat aptarė, kuo skiriasi aprašomojo ir norminamojo tipo kelių kalbų terminų žodynai. Kijevo valstybinio Taraso Ševčenkos universiteto profesorius T. Kijakas kalbėjo apie mokslo ir technikos literatūros vertimą.

Apie lietuvių terminologijos raidą ir dabartinę būklę pranešimą skaitė A. Auksoriūtė ir A. Rimkutė (Vilnius). Daug dėmesio pranešėjos skyrė Lietuvių kalbos instituto Terminologijos centro veiklai, supažindino ir su kitomis institucijomis, dirbančiomis terminologijos darbą Lietuvoje, ir kuriamomis terminų bazėmis: Lietuvos Respublikos terminų banku, Lietuvių kalbos terminynu ir kt.

Maskvos valstybinio medicinos ir odontologijos universiteto mokslininkė V. Novodranova skaitė pranešimą apie pažinimo tipus ir kognityvinį medicinos terminijos tyrimą.

Daugiausia diskusijų sulaukė S. Šelovo (Maskva) pranešimas apie terminų laukus ir sąvokų struktūrą terminologijoje. Kalbininkas atskirai aptarė šiuos termino laukus: semantinį, sąvokinį, sąvokinį terminologinį, terminologinį (plačiąja ir siaurąja prasmėmis). Kalbėdamas apie terminų laukus, jis pristatė savo sukurtą terminų bazę WinTERM, sudarytą iš įvairių sričių

terminų žodynų, žinynų ir standartų, taip pat parodė, kaip ją naudojantis galima nustatyti termino laukus. Įdomu tai, kad nėra nė vieno termino, kuris neturėtų semantinio ar sąvokinio termino lauko, tačiau ne visi terminai turi sąvokinį terminologinį lauką ir terminologinį lauką. Terminologinis termino laukas (siaurąja prasme), kuriam paprastai priklauso į žodynus dedami terminai, yra labai siauras. Gana dažnai terminai šio lauko neturi.

Po plenarinio posėdžio darbas buvo tęsiamas dviejose sekcijose.

Sekcijoje *Teoriniai terminologijos aspektai* didžioji dalis pranešimų buvo skirta kognityvinei terminologijai (L. Manerko, E. Golovanova, A. Kiziu-kevičius ir kt.), terminų sinonimijai ir daugiareikšmiškumui (G. Ivanova, S. Oskina ir kt.), metaforiniams terminams (E. Bezateeva, T. Pristaiko ir kt.) ir kitiems klausimams.

Kita sekcija – *Terminologinės veiklos praktika, terminografija ir terminologijos dėstymas*. Joje buvo kalbama apie terminologijos darbą Ukrainoje (L. Bojarova, L. Simonenko), apie terminų apibrėžimo ir terminų žodynų rengimo problemas (I. Vechmas-Lechto, E. Sorokina ir kt.). Kalbėta apie ekonomikos, teisės, informatikos, reklamos, jūreivystės, bitininkystės, medicinos ir kitų sričių terminiją, taip pat užsiminta apie kvalifikuotų terminologų rengimo būtinybę.

Dvi dienas trukusios terminologijos konferencijos darbo rezultatus aptarė Valstybinio A. Puškino rusų kalbos instituto Bendrosios ir rusų kalbotyros katedros profesorius V. Leičikas. Anot jo, konferencijoje buvo gvildinti aktualūs terminologijos ir terminografijos klausimai, pasidalyta terminologijos darbo patirtimi.

Išleisti konferencijos pranešimų tezių ir pranešimų rinkiniai.

Kitą tarptautinę konferenciją Maskvoje planuojama rengti 2007 metų pavasarį.

Gauta 2006-11-18

Aušra Rimkutė
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
E. paštas ausrar@lki.lt